
Cultivate Respectful Mind in Undergraduate Student

Pongtip Theparee¹

Received: May 25, 2016 Accepted: June 22, 2016

Abstract

The generation of digital technology and social media makes the majority to be self-centered. This generation of children has been indulgently raised. They may carry a sense of entitlement about them. They have a low emotional quotient and moral quotient to think of others. Now that technology has made worldwide travel and communication possible, the ability to understand and respect other people is essential. The ways to cultivate the respectful mind start from the school age. Young children observe from others whether young people attach moral significance to group membership. The task of educators is to fashion persons who respect differences. In order to do this we need to provide models and offer lessons that encourage a sympathetic stance.

Keywords: entitlement mentality, moral quotient, emotional quotient, respectful mind, undergraduate student

---

¹ The Innovation Learning Center, Srinakharinwirot University, Tel: 0868023332, email: pongtip@g.swu.ac.th

แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมจิตเคารพในผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ปองทิพย์ เทพอารีย์¹

บทคัดย่อ

ยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารในปัจจุบันทำให้ผู้คนจำนวนมากคิดถึงแต่ตนเอง ฐกเลี้ยงดูอย่างตามใจ ไม่มีจิตใจที่จะคิดถึงผู้อื่น หรือเข้าใจในผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางจริยธรรม และวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ต่ำกว่าคนในยุคอื่นๆ เนื่องจากในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารได้เจริญไปทั่วโลก ความสามารถในการเข้าใจและเคารพในความแตกต่างจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมจิตเคารพ เป็นจริยธรรมที่จะต้องพัฒนาตั้งแต่เมื่อเข้าเรียนใหม่ๆ ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในฐานะสมาชิกของกลุ่ม เข้าใจในสิทธิมนุษยชน หน้าที่ของผู้สอนคือทำให้ผู้เรียนให้ความเคารพต่อผู้ที่แตกต่างจากตนเอง ผู้สอนเป็นแบบอย่างและบทเรียนที่ดี กระตุ้นความเห็นอกเห็นใจ มีจิตใจเมตตา ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งมีความคิดในทางบวกทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

คำสำคัญ: การหลงในตนเอง วุฒิภาวะทางจริยธรรม วุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตเคารพ นักศึกษา

¹ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 0868023332 email: pongtip@swu.ac.th

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยี การสื่อสารเจริญ รุดหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง การอบรมเลี้ยงดูเป็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตเพื่อก้าวให้ ท้นความเจริญในโลกปัจจุบัน ทั้งทางด้าน อารมณ์ สังคม สติปัญญา แต่การเลี้ยงดูภายใน ครอบครัวในยุคนี้มักเป็นการเลี้ยงดูแบบตามใจ มีข้อกำหนดและกฎเกณฑ์น้อย ไม่ชัดเจน ยอมรับ การตัดสินใจที่ปราศจากความรับผิดชอบและไม่ มีวุฒิภาวะของเด็ก เด็กมีบทบาทในการสื่อสาร มากกว่าพ่อแม่ ทำให้พฤติกรรมต่างๆ ของเด็กใน ยุคนี้ แสดงถึงความไม่เคารพในจริยธรรมที่เป็น แนวทาง กฎเกณฑ์ มาตรการ หลักการทาง ศีลธรรม ที่ควบคุมการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ในสังคม รวมทั้งไม่สามารถอดทนและยอมรับ ความแตกต่างของผู้อื่น โดยการทำความเข้าใจ ความแตกต่างเพื่อที่จะยอมรับได้นั้น ต้อง อาศัยวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional quotient) และวุฒิภาวะทางจริยธรรม (Moral quotient) (ดุลยา จิตตะยโสธร, 2552; สาโรช บัวศรี, 2549; กิรติ บุญเจือ, 2538)

ยุคสังคมแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการ แบ่งยุคของคนที่เกิดในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ เช่น Gen X, Gen Y, Gen Z และ Gen Alpha โดย ทเวนจ์ และแคมป์เบลล์ (Twenge & Campbell, 2009) ในงานวิจัยที่ใช้ผู้ตอบแบบสอบถาม 11 ล้านคน เป็นคนที่เกิดตั้งแต่ ปี 1980 คือในช่วง ตั้งแต่ Gen Y ลงไป โดยสอบถามถึงความรู้สึก ทำที่ที่มีต่อการทำงาน ศาสนา รวมทั้งความ คิดเห็นของพวกเขาต่อสังคมในอนาคต คนรุ่นนี้

เกิดในช่วงกระแสหลักของสังคมที่มุ่งเน้นแต่ ตนเอง เมื่ออยู่ในระดับประถม ครูต้องช่วยให้ ผู้เรียนรุ่นนี้รู้สึกดีกับตนเอง เมื่อจะจบระดับ ประถมศึกษาต้องทำรายงานเกี่ยวกับ “ตนเอง” พอเข้าไปเรียนในโรงเรียนใหม่ คุณแม่ก็บอกว่า “ไม่ต้องกลัวถูก เป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด” รวมทั้งการถ่ายภาพตนเอง หรือ “เซลฟี” เพื่อจะ ทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของผู้ที่ติดตามในสังคม ออนไลน์ กลุ่มคนในยุคนี้ไม่เคยรู้จักหน้าที่ที่มา พร้อมกับความเป็นตนเอง นิตยสารไทม์ ฉบับ เดือนพฤษภาคม 2013 ได้ระบุว่า เป็นยุคของ Gen ME หรือเรียกอีกอย่างว่า Entitlement Generation คือ เป็นคนรุ่นที่ขี้เกียจ ไม่สนใจผู้อื่น หรือสิ่งรอบข้าง สนใจแต่ตนเองเท่านั้น ทำให้ ผู้เรียนในยุคนี้ ขาดความเคารพ ให้เกียรติบุคคล ที่เสียสละเพื่อตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นพ่อแม่ เพื่อน หรือ ครูผู้สอน (Twenge & Campbell, 2009)

สังคมในยุคนี้จึงมีความต้องการบุคคลที่ มีวุฒิภาวะทางจริยธรรม (Moral quotient) สามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ผิด ไม่ทำร้ายผู้อื่น มีคุณภาพด้านศีลธรรม (Moral quality) และมีวุฒิภาวะทางจริยธรรม (Moral quotient) สามารถควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย เคารพนับถือผู้อื่น มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และมนุษยชาติ โดยมีความแตกต่างจาก วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional quotient) (Goleman, 1998)

วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional quotient) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น โดยแยกความ

โดยตรงให้กับเด็กจากผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดู ด้วยความรัก และมีวินัย (อริยะ สุพรรณเกษช, 2545; Lennick & Kiel, 2005)

จะเห็นได้ว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์มีความแตกต่างจากวุฒิภาวะทางจริยธรรม โดยบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้ แต่อาจจะไม่มีวุฒิภาวะทางจริยธรรมก็ได้ แต่การมีทั้งวุฒิภาวะทางอารมณ์ และวุฒิภาวะทางจริยธรรมจะส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

จริยธรรมจิตเคารพสำคัญอย่างไร

จริยธรรมจิตเคารพ มีส่วนสำคัญที่ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ซึ่งในแต่ละสังคมจะประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่าง ทั้งในด้านภาษา เชื้อชาติ ศาสนา ความคิด การที่บุคคลพยายามเข้าใจ มีความสามารถอดทนและยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ ต้องอาศัยปัญญา และวุฒิภาวะ เพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ในยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารในปัจจุบัน เพื่อเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในฐานะสมาชิกของสังคม

การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน ได้ยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกเหนือจากการเรียนรู้แบบบรรยายจากผู้สอนเท่านั้น นิสิตนักศึกษาส่วนในการฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกัน มีการคิดวางแผน มีทักษะและทัศนคติเชิงบวกในการทำงานเป็นกลุ่ม เมื่อผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสามารถทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นในกลุ่ม ทำให้เกิดการร่วมกันสร้างความร่วมมือ แก้ปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม โดยการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะทำให้ นิสิต นักศึกษามีทักษะในการพัฒนาจริยธรรมจิตเคารพ ที่จะเข้าใจ ยอมรับ รวมทั้งอดทนต่อความแตกต่างในด้านความคิดของบุคคลอื่นๆ ได้

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 1999) นักจิตวิทยาพัฒนาการ นักการศึกษา ทั้งด้านการเรียนรู้ และด้านจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้คิดค้นทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple intelligences) 9 ด้าน ได้แก่

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic intelligence) เป็นความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการฟัง พูด และใช้ภาษา มีทักษะในการฟัง อ่าน เขียน ใช้คำ ความคิดมักจะออกมาเป็นคำพูด มากกว่าเป็นภาพ เก่งที่จะเล่าเรื่อง อธิบาย สอน พูดซ้ำขึ้น

2. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-mathematical intelligence) เป็นความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยเหตุผล ตรรกะ และตัวเลข มักคิดเป็นระบบ สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ ตามลำดับดับตัวเลข เก่งที่จะเชื่อมโยงข้อมูลชิ้นส่วนต่างๆ เข้าเป็นภาพใหญ่

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual – spatial intelligence) เป็นความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการมองเห็นภาพในหลายมิติ เก็บข้อมูลจากการมองเห็นจนเกิดความคิดในเชิงมิติ และปรากฏภาพในสมอง จดจำภาพเหล่านั้นเป็นข้อมูลไว้ใช้ต่อไป

4. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – kinesthetic intelligence) เป็นความสามารถที่จะควบคุมร่างกาย การเคลื่อนไหว มักแสดงตัวตนด้วยการเคลื่อนไหว มีทักษะในการใช้สายตาร่วมกับการใช้มือ

5. ปัญญาด้านดนตรี (Musical intelligence) เป็นความสามารถในการสร้างและตีความกับสุนทรียทางดนตรี ทำให้คิดเป็นเสียง จังหวะ และรูปแบบ

6. ปัญญาด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal intelligence) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์และเข้าใจผู้อื่น มักจะมองสิ่งต่างๆ ด้วยมุมมองของคนอื่น เพื่อให้เข้าใจว่าคนอื่นคิดอย่างไรและรู้สึกอย่างไร มีทักษะในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก แรงบันดาลใจ และแรงกระตุ้นของผู้คน

7. ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal intelligence) เป็นความสามารถในการเข้าใจตนเอง สื่อสารกับตนเอง มีสติกับภาวะภายในของตน พยายามที่จะเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกภายใน ความฝัน สัมพันธภาพกับผู้อื่น เข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของตน สะท้อนและวิเคราะห์ตนเอง

8. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist intelligence) เป็นความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ แยกแยะลักษณะร่วมหรือแตกต่างของสิ่งรอบตัว จัดกลุ่มสิ่งที่เหมือนหรือต่างกัน ด้วยแนวคิดที่เป็นเหตุเป็นผล มองเห็นลำดับขั้นของความเชื่อมโยงในธรรมชาติ

9. ปัญญาด้านการหยั่งรู้ (Existential intelligence) เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้ากับภาพใหญ่ จนเห็นความงดงามของสรรพสิ่งในโลก เห็นคุณค่าของการเกิดเป็นมนุษย์ เห็นความงดงามของศิลปะ คุณธรรม และมีแนวโน้มที่จะใส่ใจกับการค้นหาความหมายในชีวิต

จะเห็นว่าในทฤษฎีพหุปัญญานี้ มีปัญญา 2 ด้านที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ และจริยธรรม คือ ปัญญาด้านมนุษย์สัมพันธ์ และปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง เป็นความพยายามภายในที่จะเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก และแรงกระตุ้นภายใน ปัจจุบัน การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้พัฒนามาเป็นจิตทั้ง 5 สำหรับอนาคต ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึง จิตเคารพ (Respectful mind) ความสำคัญของจิตเคารพในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ระดับอุดมศึกษา รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาจิตเคารพเพื่อทำให้การทำงานและการอยู่ร่วมกันในยุคนี้เป็นไปอย่างสงบสุข รวมทั้งเกิดประสิทธิผลในความร่วมมือทำงาน ซึ่งสำคัญสำหรับคนในยุคนี้ที่สังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

จิตเคารพ (Respectful mind) ตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 2010) ได้กล่าวถึงการประสบความสำเร็จในการทำงาน การดำเนินชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 อย่างที่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ

(Disciplined mind) เป็นการฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญ ในด้านใดด้านหนึ่ง หรือ หลายๆ ด้าน จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) เป็นการนำความรู้ที่เชี่ยวชาญมาจัดเรียงเชื่อมโยงให้เกิดเป็นภาพใหญ่ โดยมีรายละเอียดทั้งแนวกว้าง แนวลึก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ จิตสร้างสรรค์ (Creating mind) ที่จะสร้างสิ่งใหม่ที่แตกต่าง นอกกรอบ สร้างนวัตกรรม จิตลักษณะทั้ง 3 นี้เกี่ยวข้องกับความคิด ส่วนจิตอีก 2 ลักษณะเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นทักษะชีวิตและอาชีพ คือ จิตเคารพ (Respectful mind) เป็นทัศนคติที่มีต่อผู้อื่น กลุ่มบุคคลในทางให้เกียรติ เชื้อในคุณความดีของผู้อื่น อดทนต่อความแตกต่าง ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีวิวุฒิ และคุณวุฒิที่สูงกว่า หรือต่ำกว่า จิตลักษณะสุดท้ายคือ จิตจริยธรรม (Ethical mind) เป็นความสามารถในการเข้าใจตนเอง บุคคลส่วนใหญ่ต้องการที่จะเป็นคนที่ประสบความสำเร็จและเป็นคนดี

การเป็นผู้ที่มีจริยธรรมจิตเคารพ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ที่ประกอบด้วยความยืดหยุ่นและความสามารถปรับตัว จริยธรรมในการประกอบอาชีพ ความคิดริเริ่มและการนำตนเอง มีทักษะทางสังคมและพฤติกรรม มีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ มีผลดีภาพ ทักษะการเข้าหาผู้คน รวมทั้งภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างพื้นฐานทางจริยธรรมในการกระทำและคำพูดตั้งแต่วัยเด็ก จะพัฒนาจิตจริยธรรม เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ได้ง่ายกว่า เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

และอาชีพ รวมทั้งการดำรงชีวิตในสังคมอย่างสงบสุข

จะเห็นได้ว่าจริยธรรมจิตเคารพเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความเข้าใจ มุมมอง ทัศนคติ อารมณ์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือกลุ่ม รวมทั้งมีความอดทน ผู้ที่มีจิตเคารพ ต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และวุฒิภาวะทางจริยธรรมประกอบ

สิ่งที่ตรงข้ามกับจริยธรรมจิตเคารพคือ การเป็นผู้ที่ไม่สนใจผู้อื่น สนใจแต่ตนเองเท่านั้น ซึ่ง ทเวนจ์ และแคมป์เบลล์ (Twenge & Campbell, 2009) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบนี้ว่า เป็นผู้ที่หลงตัวเอง (Narcissistic personality) สามารถประเมินได้จากลักษณะของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นพวกที่ “รักไม่เป็น” (Inability to love) จึงไม่สามารถมีความรู้สึกเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ไม่สามารถห่วงใยความรู้สึกของผู้อื่นได้ ไม่สนใจในความคิดของใคร และไม่สามารถอดทนต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งต้องอาศัยการยอมรับ ความเห็นของผู้อื่น และความผิดพลาดของตนเอง ตอบสนองความรู้สึกและความต้องการของตนเท่านั้น มักคงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ไม่นาน บุคลิกภาพแบบนี้มีกระบวนการคิดแบบที่เรียกว่า Entitlement mentality คือ ต้องการให้คนอื่นตอบสนองตน แต่ตนเองก็ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่คนอื่นทำให้ ไม่รู้สึกขอบคุณต่อการเสียสละของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้มีพระคุณ เช่น คุณพ่อ คุณแม่ ลักษณะที่สำคัญคือ ขาดความรับผิดชอบในตนเอง มักคาดหวังให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้ โทษผู้อื่นว่าเป็นสาเหตุของปัญหา

ไม่สามารถรับผลสืบเนื่องที่เกิดจากการกระทำของตน เช่น การที่โรงเรียนปล่อยเกรดให้กับผู้เรียน และการส่งเสริมทางสังคมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าตนเองจะผ่านช่วงชั้นต่างๆ ได้อย่างง่ายดายโดยไม่ต้องใช้ความพยายาม

คนรุ่น Gen Me (Entitlement generation) (Stein, 2013) มักเพิกเฉยต่อสิทธิเสรีภาพความเป็นพลเมือง แต่คิด “สิทธิ” ของตนขึ้นมาเอง มักสรุปเองว่าสิทธิพิเศษเป็นรางวัลของความฉลาด เช่น บางคนที่เกิดมาฉลาด มักจะเหมาะว่าการที่บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตเกิดจากความฉลาดของตนเอง ทำให้มีความบอบบาง ไม่ยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก พื้นฐานของกระบวนการคิดแบบ Entitlement mentality และบุคลิกภาพแบบหลงตัวเองก็คือ การเลี้ยงดูแบบเอาอกเอาใจมากเกินไป และปล่อยให้ทำอะไรได้ตามใจตน

จะเห็นได้ว่าลักษณะของ Entitlement mentality เป็นคุณลักษณะที่บั่นทอนต่อจิตเคารพเป็นอย่างมาก เป็นความท้าทายต่อผู้สอนที่จะต้องหาแนวทางในการสร้างจริยธรรมจิตเคารพในผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาอย่างมาก

แนวทางการสร้างจิตเคารพ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา คำว่า “บัณฑิต” ซึ่ง พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่าเป็น ผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญา นักปราชญ์ มี 3 ระดับชั้น คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) สามารถเป็น

กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษาได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตต้องเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อกำหนดชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อฐานะพลเมืองและพลโลก

การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาถือได้ว่าเป็นรอยต่อสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เนื่องจากการเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาความรู้ ความคิด การทำงาน และการดำเนินชีวิต ดังนั้นวัตถุประสงค์ของวิชาที่จัดให้ศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา จึงแตกต่างจากการศึกษาในระดับพื้นฐาน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยให้ความหมายว่า หมวดวิชาศึกษาทั่วไปหมายถึงวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและ

ดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี (ไพฑูริย์
สินลาภรัตน์, 2550)

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ได้บูรณาการองค์
ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมด้านต่างๆ ทำให้
ผู้เรียนคิดใคร่ครวญ มีประสบการณ์ในโครงการ
ทำความดี และโครงการบริการชุมชนอื่นๆ ริเริ่ม
สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
สังคม และประเทศชาติ เป็นบัณฑิตที่มีทักษะใน
ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารและการ
ทำงานร่วมกัน เข้าใจวัฒนธรรมความแตกต่าง
การเรียนรู้ต้องไม่หยุดที่การเรียนรู้ข้อมูลจากผู้สอน
ป้อนให้เท่านั้น แต่ปัจจุบันจะเป็นการสอนเพื่อ
พัฒนาทักษะทำให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนตัวเองให้ได้
หลักสูตรต้องเปลี่ยนไปสู่ความสามารถหรือ
สมรรถนะเป็นฐาน (Competency based) จุดที่
สำคัญคือ ต้องเรียนมากกว่าการเรียนเฉพาะ
เนื้อหาวิชา แต่จะต้องเรียนโดยให้ผู้เรียนสามารถ
นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการ
ประกอบอาชีพได้ เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็น
กลุ่ม (Collaboration team learning) ทั้งผู้เรียน
และผู้สอนร่วมกันเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้
ลงมือทำด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็น
กลุ่ม จึงเปรียบเสมือนเป็นการเสริมสร้างและ
พัฒนารูปแบบจริยธรรมจิตเคารพให้เกิดขึ้น ทำ
ให้ผู้เรียนรับฟังกันและกัน ให้ความร่วมมือกัน
ในการทำงานโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
เสริมสร้างให้มีการแบ่งปันความคิด หน้าที่ และ
ความรับผิดชอบในการเรียนรู้แบบร่วมมือให้
เกิดขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การสร้างจิตเคารพมีความสำคัญอย่าง
มากในยุคที่ผู้คน รวมทั้งผู้เรียนระดับอุดมศึกษา
ถูกกล่าวว่าเป็นผู้ที่หลงตัวเอง ไม่สนใจผู้อื่น มีวุฒิ
ภาวะทางอารมณ์และจริยธรรมต่ำกว่ายุคก่อนๆ
การ์ตเนอร์ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรม
จิตเคารพให้เกิดขึ้น โดย (Gardner, 2006;
กานต์วี บุญญานุสิทธิ์, วิชัย วงษ์ใหญ่, มนัส
บุญประกอบ และ สมสรร วงษ์อยู่น้อย, 2555)

1. การได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เด็ก ตั้งแต่
วัยเข้าเรียน การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลมากต่อ
บุคลิกภาพ รวมทั้งประสบการณ์ในชีวิตพื้นฐาน
ในวัยเด็ก จะทำให้มีบุคลิกและลักษณะนิสัยทาง
สังคมที่ดี มองโลกในแง่ดี มีความเป็นมิตร เห็น
คุณค่าของคน ยอมรับผู้อื่น มีความพร้อมในการ
ที่จะเป็นสมาชิกในสังคมที่ดี โดยเฉพาะท่าทีของ
ผู้ใหญ่ต่อเด็ก ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ การ
รับสืบทอดวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ เป็นตัว
บ่มเพาะลักษณะนิสัย และความรู้ความเข้าใจที่
ถูกต้องด้านพฤติกรรม จิตสำนึกในหน้าที่ เพื่อ
ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณลักษณะที่ดี ส่วนในเด็กที่
ต้องเผชิญกับสภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่
บั่นทอน จะส่งผลให้มองโลกในแง่ร้าย เป็น
อุปสรรคต่อการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น แต่สามารถ
ปรับเปลี่ยนได้ เพราะหากปล่อยไว้ไม่มีการ
ปรับเปลี่ยนจะสร้างปัญหาให้กับตนเอง สังคมได้
ซึ่งสถาบันทางการศึกษาในทุกๆระดับ รวมทั้ง
ระดับอุดมศึกษา มีส่วนผลักดันที่จะทำให้เกิดการ
ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความคิดให้กับ
บุคคลเพื่อให้เกิดจิตเคารพทั้งทางตรง และ
ทางอ้อม

2. การเคารพในสิทธิมนุษยชน การแบ่งแยกกีดกันสีผิว เชื้อชาติ เป็นการไม่ให้ความเคารพกัน และไม่เคารพในสิทธิมนุษยชน สังคมทุกสังคมย่อมต้องการให้คนในสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีกฎหมายที่เป็นธรรมในการกำกับเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของประชาชน คู่กันไป ด้วยการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การไม่เลือกปฏิบัติต่อกัน และได้รับความยุติธรรมด้วยความเสมอภาค โดยรัฐธรรมนูญไทย ได้กำหนดขอบเขตของการใช้สิทธิของประชาชนไว้ คือ ต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประเทศ โดยได้ให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าทุกคนจะมีสิทธิเสรีภาพ แต่ถ้าหากมีการใช้สิทธิของแต่ละคน ด้วยการไม่คำนึงถึงสิทธิของคนอื่น ก็ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งกันจนไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การเคารพสิทธิมนุษยชนในการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ยอมรับนับถือกัน รับผิดชอบกันและกัน ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การทำงานเป็นอาสาสมัคร การทำโครงการเพื่อสังคม

3. การมีตัวแบบที่ดี และบทเรียนที่ดี เช่น บทเรียนความกตัญญู ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชายหนุ่มคนหนึ่งได้ไปสมัครงาน
ตำแหน่งผู้จัดการในบริษัทใหญ่ เขา
ผ่านการสอบสัมภาษณ์เบื้องต้นแล้ว
ผู้อำนวยการจะเป็นคนสัมภาษณ์ใน
ขั้น ตอน สุดท้าย ก่อนตัดสินใจ
ผู้อำนวยการสังเกตเห็นจากประวัติว่า

ผลการเรียนในทุกๆ ด้านของชายหนุ่มดีมาก จากโรงเรียนมัธยมจนถึงระดับ
นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ไม่เคยมีปีไหน
เลยที่เขาจะไม่ได้คะแนนในระดับต้นๆ
ผู้อำนวยการถามว่า “คุณเคยได้รับ
ทุนการศึกษาที่โรงเรียนหรือไม่?” ชาย
หนุ่ม ตอบว่า “ไม่เคยครับ” ผู้อำนวยการ
ถามว่า “พ่อคุณเสียค่าเล่าเรียนให้
หรือ” ชายหนุ่ม ตอบ “พ่อผมได้
เสียชีวิตตั้งแต่ผมอายุได้ 1 ขวบ แม่ผม
เป็นคนส่งเสียค่าเล่าเรียนครับ”
ผู้อำนวยการถามว่า “แม่เธอทำงานที่
ไหน?” ชายหนุ่มตอบ “แม่ผมทำงาน
เป็นคนซักผ้าครับ” ผู้อำนวยการจึงขอดู
มือของชายหนุ่ม ชายหนุ่มเอามือทั้งสอง
ข้างให้ดู มันเป็นมือคู่อึ่งดูเรียบและ
สมบูรณ์ในสายตาของผู้บริหาร
ผู้อำนวยการถามว่า “เธอเคยช่วยแม่
ของเธอซักผ้าบ้างหรือไม่?” ชายหนุ่ม
ตอบ “ไม่เคยครับ แม่ผมต้องการให้ผม
เรียนและอ่านหนังสือให้มาก อีกอย่าง
แม่ผมสามารถซักผ้าได้เร็วกว่าผมครับ”
ผู้อำนวยการพูดว่า “ฉันมีข้อเรียกร้อง
เธอสักอย่าง เมื่อเธอกลับบ้านวันนี้ จง
กลับไปช่วยทำความสะอาดมือแม่ของ
เธอหน่อย แล้วค่อยกลับมาเจอฉันใน
วันพรุ่งนี้เช้า” ชายหนุ่มรู้สึกว่าเป็น
โอกาสดีที่จะได้งาน เมื่อเขากลับถึง
บ้าน เขาขอล้างมือแม่ด้วยความสุขใจ
แม่เขาทั้งประหลาดใจและดีใจจะคนปน
ไปด้วยความกลัว เธอยื่นมือของเธอให้
ลูกรัก ชายหนุ่มทำความสะอาดมือแม่

อย่างช้า ๆ พร้อม ๆ กับน้ำตาของเขาที่ร่วงหล่นลงไปด้วย ขณะเขาล้างมือให้แม่ นี่เป็นครั้งแรกที่เขาพบว่ามือของแม่เขานั้นช่างเหี่ยวแห้ง และมีไตแข็ง ๆ ตุ่มใส ๆ มากมายที่มือของแม่ ตุ่มใส ๆ บางตุ่ม ก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างมาก ถึงกับทำให้แม่เจ็บจนตัวสั่นเมื่อใช้น้ำทำความสะอาด นี่เป็นครั้งแรกที่ชายหนุ่มได้ตระหนักและเรียนรู้ว่าด้วยมือคู่นี้ที่ซักผ้าทุกวันเพื่อหาค่าเล่าเรียนให้เขา ไตแข็ง ๆ และตุ่มใส ๆ ที่มือแม่คือราคาที่เขาต้องจ่ายสำหรับการศึกษาของเขา ความเป็นเลิศทางวิชาการและรวมไปถึงอนาคตของเขา หลังจากทำความสะอาดมือให้แม่เสร็จแล้ว ชายหนุ่มก็ซักเสื้อผ้าที่เหลืออยู่แทนแม่อย่างเงียบ ๆ คืนนั้น แม่กับลูกชายได้พูดคุยเป็นเวลานาน เข้าวันถัดมา ชายหนุ่มได้กลับไปทำงานของผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการสังเกตเห็นน้ำตาในดวงตาของชายหนุ่ม จึงถามว่า “บอกฉันได้ไหมว่าเมื่อวานนี้เธอทำอะไรและเรียนรู้อะไรในบ้านของเธอบ้าง” ชายหนุ่มตอบว่า “ผมทำความสะอาดมือให้แม่ผมและผมยังได้ซักผ้าที่เหลืออยู่จนหมด” ผู้อำนวยการถาม “กรุณาบอกฉันหน่อยสิ ว่าเธอรู้สึกยังไง” ชายหนุ่มกล่าว ข้อที่ 1 ผมรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่น่ายินดี ถ้าไม่มีแม่ ผมคงไม่ประสบความสำเร็จดังเช่นวันนี้ ข้อ 2 ผมรู้ว่าจะช่วยแม่ทำงานได้อย่างไร ดังนั้นผมตระหนักและสัมผัสได้ว่ายาก

เพียงใดที่จะทำให้อะไรบางอย่างให้สำเร็จ ข้อ 3 ผมรู้ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสำคัญ และมีคุณค่าเพียงใด ผู้อำนวยการพูด “นี่คือสิ่งที่ฉันอยากได้ ฉันต้องการรับคนที่ยินดีจะช่วยเหลือผู้อื่น คนที่รู้ถึงความทุกข์ยากลำบากของคนอื่นในการที่จะทำให้งานสำเร็จ และคนที่ไม่มองแค่เรื่องเงินคือเป้าหมายในชีวิต มาเป็นผู้จัดการของฉัน เธอคือคนที่ฉันเลือก หลังจากนั้น ชายหนุ่มทำงานอย่างหนักและได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชาของเขา พนักงานทุกคนทำงานอย่างขยันขันแข็งและเป็นทีมเดียวกัน ผลงานของบริษัทได้มีการปรับปรุงดีขึ้นมาก เด็กที่ถูกปกป้องและให้ท้ายไม่ว่าเขาจะทำอะไร เขาจะพัฒนาความคิดในเรื่องของความสำคัญ (อิทธิพล) และเอาแต่ใจตัวเอง เขาจะเมินเฉยต่อความพยายามของพ่อแม่ เมื่อเขาเริ่มทำงาน เขาจะเรียกร้องให้ทุกคนต้องฟังเขาเท่านั้น และเมื่อเขาเป็นผู้จัดการ เขาจะไม่ว่าพนักงานของเขาต้องทุกข์ยากลำบากแค่ไหน และเอาแต่ตำหนิผู้อื่นเสมอ คนประเภทนี้สามารถมีชีวิตที่ดี อาจประสบความสำเร็จในขณะหนึ่งแต่จะไม่รู้จักพอ เขาจะคร่ำครวญ ไม่พอใจเต็มไปด้วยความเกลียดชังและต่อสู้เพื่อให้ได้มาก ๆ ขึ้นไปอีก (Glanz, 2012)

บทเรียนความกตัญญูสามารถเป็น
ตัวแบบที่กระตุ้นความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งแบนดูรา
(Bandura, 1997) ได้กล่าวว่าแบบอย่างใน
ทางบวกจะมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้มี
ทักษะจิตเครพโดยใช้เพื่อนและครูผู้สอนเป็นตัว
แบบ รวมทั้งบทเรียนเป็นแรงจูงใจ ในการพัฒนา
ความมีคุณค่าในตนเองและการเครพในผู้อื่น

1. จิตใจที่มีเมตตา แสดงพฤติกรรมที่
พยายามจะช่วยเหลือ เข้าใจผู้อื่น เกิดจากจิตใจที่
มีความรัก ความสงสาร เป็นความสามารถในการ
รับรู้ความทุกข์ของผู้อื่น และต้องการเสริมสร้าง
ประโยชน์สุขให้กับผู้อื่น การที่จะมีจิตใจที่มี
เมตตาจะต้องได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก
มีตัวแบบที่ดี ได้รับการอบรมสั่งสอน มีการ
ประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกเป็นรูปธรรม เช่น การ
ทำโครงการช่วยเหลือสังคม การบริจาคเงิน หรือ
สิ่งของเพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ให้กับผู้ที่
เดือดร้อน ชัดเจน เป็นต้น

2. ความคิดในทางบวก ที่มีต่อตนเอง
และผู้อื่น เป็นการมีมุมมองที่แตกต่างจาก
มุมมองปกติต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทางลบด้วย
ความเข้าใจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและ
ผู้อื่น มุมมองที่ทำให้มีแง่คิดที่ดี มีกำลังใจ มี
ความสุขมากขึ้น มีแรงจูงใจที่จะต่อสู้กับชีวิต อยู่
ในสังคมได้อย่างมีความสุข การคิดในเชิงบวกได้
ตลอดเวลา สามารถทำให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้
อย่างมีคุณภาพและความสุข

จริยธรรมจิตเครพเป็นแนวทางในการ
แก้ปัญหาและความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ การ
ฝึกฝนตั้งแต่เด็กไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดย

การทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร ค้นหามุมมองที่
แตกต่างจากการอ่านหนังสือ การเล่นเกม การ
สร้างสถานการณ์จำลอง โดยเน้นเรื่องความ
เครพระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม รวมทั้ง
ความพยายามเข้าใจผู้อื่น เด็กเลียนแบบผู้ที่สูงวัย
กว่า หรือมีอำนาจมากกว่า การชี้แนะและให้
ข้อมูลข่าวสารจากครอบครัว สถานศึกษา เพื่อนมี
ส่วนสำคัญในการสร้างจริยธรรมจิตเครพ

การเสริมสร้างจริยธรรมจิตเครพมี
ความสำคัญอย่างมาก ในการดำรงชีวิตในสังคม
อย่างสงบสุข โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เพื่อ
พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิต ที่มีความพร้อมใน
การทำงานเป็นกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ วุฒิ
ภาวะทางจริยธรรม สร้างเสริมคุณลักษณะที่
เข้าใจทั้งตนเอง ผู้อื่น มีจิตใจที่มีเมตตา พร้อมที่
จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างด้วยท่าที
ความคิดในทางบวก เครพในสิทธิมนุษยชน เพื่อ
เป็นรากฐานในการประกอบอาชีพในองค์กร ไม่
ว่าจะเป็นองค์กรเล็กหรือองค์กรใหญ่ การทำงาน
ให้ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถที่จะทำคน
เดียวได้ แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่
ทำงานในองค์กรในทุกๆระดับ โดยใช้สมรรถนะที่มี
อยู่ในองค์กรนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สร้าง
นวัตกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม และประเทศชาติ
ต่อไป

รายการอ้างอิง

- กานต์รวี บุญญาอนุสิทธิ์ วิชัย วงษ์ใหญ่ มนต์
บุญประกอบ และ สมสร วังษ์อยู่น้อย.
(2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริหารสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. **วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา**, 24(82), 84-92.
- กীরติ บุญเจือ. (2538). **ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ดุลยา จิตตะยโสธร. (2552). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana Baumrind. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**, 29(4), 173 -187
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2550). **หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป หลักการ และวิธีดำเนินการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชันส์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). การผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี**, 6(2), 129-152.
- สาโรช บัวศรี. (2549). **การศึกษาและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชัน.
- อริยะ สุพรรณเกษัช. (2545). **พัฒนา I.Q. E.Q. M.Q. และสมาธิด้วยพลังคลื่นเสียง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bandura, A. (1997). **Self-efficacy: The exercise of control**. NY: Freeman.
- Gardner, H. (2006). **Five Minds For the Future**. MA: Harvard Business School Press.
- _____. (1999). **Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century**. NY: Basic Books.
- _____. (2010). **Truth, Beauty, and Goodness Reframed: Educating For the Virtues. In the Age of Truthiness and Twitter**. New York, NY: Basic Books.
- Goleman, D. (1998). **Working With Emotional Intelligence**. NY: Bantum Books.
- Glanz, A. B. (2012). **The Simple Truths of Appreciation: How each of us can choose to make a difference**. Naperville, IL: Simple Truths.
- Stein, J. (2013). **Millennials: The Me Me Me Generation (Society) Why millennials will save us all**. *Time*, 181(19)

Lennick D. & Kiel, F. (2005). **Moral Intelligence: Enhancing Business Performance And Leadership Success**. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.

Twenge J. M. & Campbel W. K. (2009). **The Narcissism Epidemic: Living in the Age of Entitlement**. New York, NY: Atria Paperback.